

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 4 sierpnia 2011 r.

BM-011-364/11/3
DL-P - III - 071-16/11/2
Dot. BPS/DSK-043-3823/11

P. Ruciński
SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 08.08.2011
nr. 4442 podpis *Ruciński*

Pani

Grażyna Anna Sztark

Wicemarszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

Janina Rucińska

W odpowiedzi na oświadczenie pana senatora Grzegorza Czeleja, złożone podczas 80. posiedzenia Senatu RP w dniu 7 lipca 2011 r., dotyczące upadłości osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, uprzejmie informuję, co następuje.

Postępowania w przedmiocie tzw. upadłości konsumenckiej od dnia wprowadzenia tej instytucji do systemu prawa upadłościowego¹, pozostają nieprzerwanie w sferze zainteresowania Ministerstwa Sprawiedliwości. Monitorowany jest wpływ wniosków o ogłoszenie upadłości osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej oraz liczba ogłaszanych upadłości. Dostrzeżone problemy związane ze stosowaniem nowych przepisów, które sygnalizuje w swoim oświadczeniu również pan senator Grzegorz Czelej, sprawiły, że podjęto prace zmierzające do zmiany obecnie obowiązujących przepisów regulujących upadłość konsumencką. Projektowane zmiany mają na celu usprawnienie postępowania upadłościowego oraz usunięcie wątpliwości związanych ze stosowaniem tych przepisów, a przede wszystkim - wyjście naprzeciw oczekiwaniom społecznym i umożliwienie objęcia tym postępowaniem szerszej niż dotychczas kategorii osób.

Przewiduje się umożliwienie objęcia postępowaniem upadłościowym nie tylko – jak dotychczas - osób, które stały się niewypłacalne na skutek wyjątkowych i niezależnych od nich okoliczności, lecz także osób, które popadły w stan niewypłacalności nie ze złej woli czy z chęci pokrzywdzenia wierzycieli, lecz na skutek konieczności zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych swoich oraz osób będących na ich utrzymaniu. Okoliczności te będą podlegać ocenie sądu upadłościowego, co umożliwi sądom wydanie rozstrzygnięcia najlepiej odpowiadającego konkretnemu przypadkowi.

¹ Ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze oraz ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 234, poz. 1572).

Ze względu na to, że dotychczasowe brzmienie przepisów budzi wątpliwości interpretacyjne z uwagi na wyłączenie przewidziane w art. 6 pkt 5 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r.- Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. z 2009 r., Nr 175, poz. 1361, z późn. zm.), zwanej dalej „p. u. i n.”, i na niejasne sformułowanie art. 491¹ tej ustawy, zamierza się wprowadzić regulację wyraźne wskazującą, że również osoby fizyczne prowadzące gospodarstwo rolne podlegają przepisom o tzw. upadłości konsumenckiej.

Należy podnieść, że obecnie ciężar ponoszenia kosztów postępowania stanowi poważną barierę utrudniającą wszczęcie i prowadzenie postępowania upadłościowego wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. Nie przewiduje się odstępstwa od obowiązującej zasady, że koszty te winny być poniesione przez upadłego, jako że postępowanie upadłościowe ze swej istoty ma służyć zaspokojeniu roszczeń wierzycieli, przynajmniej w pewnym stopniu, a centralne miejsce zajmuje w nim funkcja windykacyjna. Niedopuszczalne byłoby zatem rezygnowanie z zasady wyrażonej w art. 13 ust. 1 p. up. i n., według której sąd winien oddalić wnioski o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania. Brak też podstaw do przyjęcia, by koszty tego postępowania miały być pokrywane przez Skarb Państwa czy wierzycieli. Przerzucanie kosztów oddłużenia na wierzycieli czy podatników mogłoby prowadzić do wielu nadużyć. Koszty te, zgodnie z ogólną zasadą wyrażoną w art. 231 p. u. i n., powinny być pokryte z masy upadłości, a w zakresie nie pokrytym z masy upadłości, koszty powinien ponieść upadły. Wobec powyższego dla ułatwienia możliwości prowadzenia postępowania upadłościowego, proponuje się bardziej elastyczne rozwiązanie, polegające na tym, że jeżeli dłużnik ma możliwości zarobkowe i z okoliczności sprawy wynika, że w toku dalszego postępowania będzie na bieżąco pokrywał koszty postępowania oraz spłacał wierzycieli w rozsądnym zakresie, sąd nie będzie oddalał wniosku o ogłoszenie upadłości, lecz ogłosi upadłość takiego dłużnika i będzie prowadził postępowanie z możliwością zawarcia układu.

Projektowane rozwiązanie usuwa także istniejącą sprzeczność w obowiązującej regulacji. Przepisy pozwalają obecnie na ogłoszenie upadłości dłużnika, który dysponuje majątkiem umożliwiającym pokrycie kosztów postępowania upadłościowego i choćby w minimalnym stopniu – zaspokojenie wierzycieli, chociaż utrzymuje się ze świadczeń socjalnych i w praktyce nie ma realnej szansy na zaspokojenie wierzycieli w ramach przyjętego planu spłaty. Nie pozwalają natomiast na ogłoszenie upadłości dłużnika, który nie posiada majątku ale ma stosunkowo duże możliwości zarobkowe i przy dołożeniu należytej staranności oraz właściwej motywacji, mógłby zaspokoić wierzycieli w stopniu satysfakcjonującym.

W zakresie szerszego uwzględniania interesów dłużników proponuje się rozwiązanie, które umożliwi zapewnienie dłużnikowi podstawowej potrzeby socjalno-bytowej, jaką jest posiadanie *locum*. Pozwoli to na ograniczenie sfery osób wykluczonych społecznie, bowiem dotychczasowe przepisy w niedostatecznym stopniu uwzględniały okoliczność, że dłużnik, którego dom jednorodzinny albo lokal mieszkalny zostaną zbyte w celu uzyskania środków na zaspokojenie wierzycieli, po upływie roku, w którym będzie miał zagwarantowane środki na wynajęcie lokalu mieszkalnego, powiększy grono bezdomnych. W praktyce trudno bowiem wyobrazić sobie sytuację, aby osoba, wobec której ogłoszono upadłość konsumencką i spłacająca wierzycieli zgodnie z ustalonym planem spłaty, mogła zapewnić sobie i swojej rodzinie godziwe warunki mieszkaniowe.

Z tego względu proponuje się, aby dom lub lokal, w którym zamieszkuje upadły, został zamieniony na lokal mieszkalny o niższym metrażu lub standardzie, a uzyskana w ten sposób kwota, będąca różnicą wartości tych nieruchomości, została przeznaczona na zaspokojenie wierzycieli. Gdyby natomiast taka zamiana nie była możliwa, dom jednorodzinny albo lokal mieszkalny, w którym zamieszkuje upadły, podlegać będą likwidacji w ostatniej kolejności, po przeprowadzeniu likwidacji innych składników masy upadłości.

Ponadto, proponowane zmiany przewidują, że w przypadku, gdy na podstawie planu podziału funduszy masy upadłości zaspokojonych zostanie co najmniej 30% ogólnej sumy zgłoszonych wierzytelności, a możliwości majątkowe upadłego będą dawały podstawę do przyjęcia, że w ramach planu spłaty zaspokojonych zostanie nie mniej niż 75% wierzytelności, sąd na wniosek dłużnika może wyłączyć likwidację domu jednorodzinnego albo lokalu mieszkalnego, w którym zamieszkuje upadły.

W odniesieniu natomiast do zapytania, czy jest rozważane wprowadzenie formularza wniosku o ogłoszenie upadłości osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, uprzejmie informuję, że w Ministerstwie Sprawiedliwości nie prowadzi się prac w tym kierunku. Z uwagi jednak na rozbieżności interpretacyjne w praktyce sądów upadłościowych, jak również trudności, z jakimi borykają się dłużnicy chcący wystąpić ze stosownym wnioskiem do sądu, przewiduje się wyraźne wskazanie elementów obligatoryjnych takiego wniosku. Należą do nich:

- 1) aktualny wykaz majątku z szacunkową wyceną jego składników;
- 2) spis wierzycieli z podaniem ich adresów i wysokości wierzytelności każdego z nich oraz terminów zapłaty, a także lista zabezpieczeń dokonanych przez wierzycieli na jego majątku wraz z datami ich ustanowienia;

- 3) oświadczenie o spłatach wierzytelności lub innych długów dokonanych w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku;
- 4) spis podmiotów zobowiązanych majątkowo wobec dłużnika wraz z adresami, z określeniem wierzytelności, daty ich powstania i terminów zapłaty;
- 5) wykaz tytułów egzekucyjnych oraz tytułów wykonawczych przeciwko dłużnikowi;
- 6) informacja o postępowaniach dotyczących ustanowienia na majątku dłużnika hipotek, zastawów, zastawów rejestrowych i zastawów skarbowych oraz innych obciążeń podlegających wpisowi w księdze wieczystej lub w rejestrach, jak również o prowadzonych innych postępowaniach sądowych lub administracyjnych dotyczących majątku dłużnika;
- 7) imię i nazwisko dłużnika oraz miejsce jego zamieszkania;
- 8) numer PESEL oraz serię i numer dowodu osobistego dłużnika;
- 9) oznaczenie miejsca, w którym znajduje się majątek dłużnika;
- 10) oświadczenie dłużnika o stanie cywilnym, w jakim pozostaje, wraz z odpisem umów majątkowych małżeńskich, jeżeli je zawierał, lub prawomocnych wyroków w tym przedmiocie, jeżeli takie zapadły;
- 11) wskazanie okoliczności, które uzasadniają wniosek i ich uprawdopodobnienie;
- 12) oświadczenie o prawdziwości wszystkich danych zawartych we wniosku i załącznikach, złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań.

Wychodząc również naprzeciw oczekiwaniom społecznym przewiduje się, aby osoby fizyczne nieprowadzące działalności gospodarczej mogły skorzystać z pomocy miejskiego lub powiatowego rzecznika konsumentów, który w ramach pełnionej misji zyska legitymację do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w imieniu dłużnika. W praktyce bowiem dłużnicy zainteresowani złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, niejednokrotnie będący osobami nieporadnymi, nie mają już najczęściej finansowych możliwości, aby skorzystać z pomocy profesjonalnego pełnomocnika.

Mając na uwadze projektowane zmiany wyrażam przekonanie, że przygotowywana nowelizacja przepisów ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze w większym stopniu będzie zgodna z oczekiwaniami związanymi z instytucją upadłości konsumenckiej, co w efekcie umożliwi skorzystanie z dobrodziejstwa upadłości większemu gronu osób nadmiernie zadłużonych.

Z życzeniami sukcesu

z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Zbigniew Wrona
PODSÉKRETARZ STANU